

Seniausia Europos lietuvių bendruomenė: mes turime užduotis

Dalia STAPONKUTĖ.

Vokietijos Lietuvių Bendruomenei – jau per septyniasdešimt metų. Jos pirmininką Alfredą Hermanną apie tai, kuo gyvena Bendruomenė ir jos nariai, kalbino ir pokalbį užrašė Dalia Staponkutė.

Gerbiamas Alfredai, jūs esate seniausios ir vienos įtakingiausių bendruomenių – Vokietijos Lietuvių Bendruomenės – pirmininkas. Papasakokite, kokie jūsų Bendruomenės iššūkiai arba problemos šiandien?

Negaliu to įvardinti kaip „problemų“. Mes turime užduotis. Jas reikia vykdyti arba, kitaip tariant, išspręsti. Vienas iš svarbiausių reikalų – planuoti artimiausios ateities veiklą, apibrėžti, ko mes tikimės iš ateities? Mes norime, kad Vokietijos Lietuvių Bendruomenė, kaip „centras“, primintų saulės simbolį, kurio spinduliai siekia visur – visas apylinkes – ir šviečia plačiai į visas puses. Vokietijoje yra 22 lietuvių apylinkės, tačiau veikia tik 12-13. Matote, mes turime pasyvių, nykstančių apylinkių ir norime padėti joms išgyventi. Norime, kad jos atgimtų. Jei jos vos kvėpuoja, joms reikia deguonies.

Kaip atrodo jūsų apylinkės?

Apylinkė – tai Vokietijos Lietuvių Bendruomenės dalis, veikianti atskirame mieste. Kiekviename mieste gali būti tik viena apylinkė. Taip įrašyta mūsų įstatuose. Anot įstatų, turime dvidešimt dvi apylinkes. Tik trylika šiandien „išgyvena“ pačios, o kitoms reikia padėti. Šiuo metu esame sudarę metų planą, kurio dalis yra ne tik pagalba apylinkėms, bet ir Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimas. Jam skirsime ypatingą dėmesį. Norime integruoti jį į Vokietijoje vykstančias Europos dienas. Europos dienos Vokietijoje visados švenčiamos labai pakiliai. Jos vyksta kiekvienų metų gegužės mėnesį. Gegužės 8-ąją Miunchene būna didelė šventė, ir

Štai Miuncheno Lietuvių Bendruomenė kartu su „centru“ ruošiasi šiam renginiui. Mes - „centras“ - siekiame, kad panašų minėjimą organizuotų ir kitos apylinkės, norime jas paremti, paskatinti, kad jos irgi kreiptųsi į savo miesto savivaldybes paramai gauti ir kartu švęsti Lietuvos valstybingumo jubiliejų. Mes, Vokietijos Lietuvių Bendruomenė, norime pranešti Vokietijos žmonėms, kas tokie esame. Norime atkreipti Vokietijos žmonių dėmesį į save kaip į lietuvių tautos dalį, nes be mūsų pastangų niekas mumis specialiai nesidomės ir apie mus nesužinos. Na, nebent tik tokiuose miestuose kaip Berlynas, Hamburgas ir kai kuriuose kituose didmiesčiuose, kur tradiciškai klesti stiprios lietuvių bendruomenės. Mes, kaip „centras“, norime „spinduliuoti ir šviesti“, kad tokių miestų sąrašas būtų didesnis ir įvairesnis.

Jūsų Bendruomenė, jei neklystu, yra pati seniausia lietuvių bendruomenė pasaulyje, ar ne?

Mums septyniasdešimt metų. Mūsų įstatai ir jų pakeitimai numato, kad Bendruomenė turi išlikti. Tiesa, tai reikalauja kismo. Pavyzdžiui, anksčiau apylinkės rėmė „centrą“, o dabar laikai pasikeitė. Dabar „centras“ turi remti apylinkes. Turime naują valdybą ir naują strateginį planą, tačiau jo įgyvendinimui reikės ne mažiau nei penkerių-šešerių metų. Manome pradėti nuo bendradarbiavimo su Vokietijos turizmo ministerija. Ši ministerija padės reklamuoti mus, išsiuntinėdama į visus regionus informacinę medžiagą apie mūsų veiklą. Vokietijos Lietuvių Bendruomenė išipareigoja siųsti ministerijai pasiūlymus, ką galima iš mūsų „užsakyti“. Pavyzdžiui, ruošiamė keturis koncertus. Mes, kaip „centras“, gausime dalį honoraro. Visa kita kelias į apylinkių sąskaitas. Tai viena iš kismo idėjų.

Arthuras Hermannas, žinomas Vokietijoje autorius ir baltų kultūrų tyrinėtojas - jūsų brolis. Papasakokite apie tai, ką jis rašo.

Taip, Arthuras Hermannas kasmet išleidžia po knygą. Tai - ne enciklopedija, o tiriamojo pobūdžio raštų rinkinys. Pirmi du tomai buvo išleisti vokiškai ir lietuviškai, o dabar jie leidžiami tik vokiškai. Juose atskleidžiami istoriniai vokiečių-lietuvių santykiai ir įvairiausios istorinės mūsų tautų sąsajos. Leidimą, beje, remia Lietuvos kultūros institutas. Jau yra išėjusios dvidešimt keturios knygos ir netrukus vyks visų žmonių, kuriuos autorius aprašė savo knygoje, susitikimas. Knygoje - autobiografijos, straipsniai ir pan. Jose - ir paprastų žmonių istorijos, ir mokslininkų tekstai, ir citatos iš mokslinių veikalų.

Jūs esate menininkas, pianistas, mokote vaikus skambinti pianinu...

Dabar esu pianino mokytojas. Labai norėčiau groti, tačiau patyriau traumą, nukentėjo pirštai. Vedu pianino pamokas. Džiaugiuosi, kad tikrai sėkmingai.

Kokiu būdu gyvenimas jus ir jūsų šeimą atplukdė į Vokietiją?

Mano asmeninę istoriją galima perskaityti Arthuro Hermanno knygoje... Ji ten labai sklandžiai aprašyta. Mano giminė - prūsai, du šimtus metų gyvenę Lietuvos teritorijoje. Jie buvo evangelikų tikėjimo. 1938-aisiais Hitleris įsakymu visus prūsus priskyrė prie Vokietijos krašto. Prūsai gavo visas vokiečių teises tam, kad jų jaunos vyrus galėtų šaukti į kariuomenę. Mano tėvą 1944 metais irgi apmokė kariauti. Jis pateko į nelaisvę prie Berlyno ir buvo ištremtas į Uralą. Urale jis gyveno tokiomis sąlygomis, kokiomis tik penkiasdešimt iš tūkstančio likdavo gyvi. Šios sąlygos buvo baisios net patiems rusams ir po kelių metų žmonėms, kaip mano tėvas, buvo leista sugrįžti į tas vietas, kur jie gimė. Kadangi mano tėvo šaknys buvo Lietuvoje, jį sugrąžino į Lietuvą. Ten jis sutiko mano mamą... 1956 metais po Adenauerio susitarimo su sovietais galėjome vykti gyventi į Vokietiją. Aš, gimęs Lietuvoje, ten gyvendamas nė nežinojau, kad mano tėvas - vokiečių. Mes gyvenome visai kita pavarde. Mano pavardė buvo Armanas. Vėliau tėvas turėjo prisipažinti esąs Hermannas. Persikėlus į Vokietiją, atsivėrė visai kitas pasaulis: aš sužinojau, kad turiu ir senele, ir pusbroliu, ir dėdžiū, o mano tėvas, pasirodo, buvo dvidešimt trečias vaikas - vieno vyro, bet dviejų moterų - ir jis buvo prūsas. Lietuvoje buvau baigęs pirmą lietuviškos mokyklos klasę ir nemokėjau vokiškai, tad atvykęs į Vokietiją vargau, mokiausi kalbos kieme su kitais vaikais ir daug skaičiau vaikiškos literatūros vokiškai. Buvau geras mokinys, ir man labai padėjo tėvai, suteikę be galo daug stiprybės. Lietuvoje mes gyvenome prie Marijampolės, Šunskų kaime. Lietuvoje tarp I ir II pasaulinių karų, kaip ir prieš du-tris šimtus metų, gyventojų nacionalinė sudėtis buvo labai mišri. Lietuvos kunigaikštis kadaise kvietė prūsus į Lietuvą, nes per marą Lietuvoje išmirdavo tūkstančiai žmonių. Tada į Lietuvos teritorijas atkeliavo labai daug vokiečių iš Zalcburgo, iš šiaurinės Vokietijos dalies ir pan. Mano brolis Arthuras Hermannas šią temą labai nuosekliai nagrinėja savo knygoje. Konkrečiau jį domina liuteronų ir krikščionių santykiai Lietuvoje.

Ką jūs manote apie šiuolaikinę demografinę situaciją Lietuvoje?

Manau, jei darbo sąlygos Lietuvoje būtų geresnės, žmonės neturėtų pagrindo

išvykti. Jie būtų išvykę ir anksčiau. Nereikia užmiršti, kad nebuvo plačios komunikacijos, žmonės nematė ir nežinojo, kokia padėtis yra kitose šalyse. Daug ką išviliojo ir smalsumas, geri atlyginimai Danijoje ir Norvegijoje arba, pavyzdžiui, toks faktas, kad Vokietijoje lengviau gauti darbą. Iš kitos pusės, ką mes siūlome Vokietijoje? Tie žmonės, kurie atvyksta į Vokietiją, negauna kvalifikuoto darbo, nes dauguma jų nemoka vokiškai. Jie dažniausiai dirba paprastais darbininkais, slaugėmis ir patiria daug sunkumų. Žinoma, tokie žmonės yra ir išnaudojami. Mes, kaip Vokietijos Lietuvių Bendruomenė, galvojame, koku būdu galėtume jiems padėti, turėdami omenyje, kad kiekvienas Vokietijos regionas vadovaujasi savo regiono įstatymais. Jei jau pradėjau apie regionus, tai paminėsiu, kad geriausiai tvarkosi Miuncheno valdžia, Bavarijos žemė, sumaniai panaudojanti resursus. Ji investuoja į technologijas, automobilių gamybą, logistiką ir galvoja apie tolygų, išcentruotą regiono vystymąsi ir tolimiausių savo regiono kertelių gerovę.

Jūsų Bendruomenė turi ypatingus santykius su Vasario 16-osios gimnazija. Kaip jie atrodo šiandien?

Santykiai nuolatos keičiasi kaip ir laikai, kaip ir situacija. Anksčiau gal buvo paprasčiau? Gimnaziją remdavo ir Amerikos fondai, ir Vokietijos vadžia, o dabar ji yra remiama Heseno žemės. Katalikų bažnyčia irgi pasitraukė kaip rėmėjas... Žodžiu, mes nutarėme priimti mokytis ir vokiečių vaikus. Šitaip gimnazija išliko, nes analogiškos estų ir latvių mokyklos užsidarė. Dabar tikrovė tokia, kad vokiečių mokinių skaičius prašoka lietuvių mokinių skaičių. Didelę dalį sprendimų, susijusių su gimnazijos likimu, priima gimnazijos Kuratorija, nors gimnazijos turto savininkas yra Vokietijos Lietuvių Bendruomenė. Turime savo atstovus Kuratorijoje, tačiau didelės įtakos jos sprendimams daryti negalime. Santykius tarp Kuratorijos ir mūsų Bendruomenės nustato oficialūs susitarimai, galiojantys nuo 1968 metų. Pagal gimnazijos įstatus, ji nuomoja iš mūsų visus pastatus už vieną markę, dabar - eurą, per metus. Toks numatytas metinis mokestis. Iš esmės, tai - Vokietijos Lietuvių Bendruomenės dovana gimnazijai. Kitų pajamų iš gimnazijos neturime ir esame jos savininkai, prisidedantys prie jos mokesčių sumokėjimo ir pan. Pagal susitarimą, kurį pasirašėme su Kuratorija, šiek tiek lėšų galime gauti iš 2015 metais renovuotų butų nuomos vadinamojoje pilyje ir šalia jos esančiuose pastatuose.

Ačiū už pokalbį.

Interviu spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2017 m. rugpjūčio-rugsėjo numeryje.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

